

Henri DRAYE

In memoriam

Prof. H. Draye

(1911-1983)

Op 2 februari 1983 overleed Henri Draye in het Academisch Ziekenhuis van Leuven, nauwelijks vijftien maanden na het heengaan van zijn lieve echtgenote, een verlies dat voor hem zwaar om dragen was. Hoewel de altijd bezige Henri Draye al een tijdje de raad had gekregen het wat rustiger aan te doen, werkte hij onverdroten verder.

Henri Draye, geboren in Diest op 11 juni 1911, promoveerde in 1934 aan de Leuvense universiteit tot doctor in de Germaanse Filologie op de dissertatie „Proeve van een analytische bibliografie van de Vlaamsch-Waalsche taalgrens”, enkele jaren later uitgebreid tot „Historisch-critische studie over het onderzoek naar het ontstaan van de Nederlandsch-Romaansche taalgrens”, studie die de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde bekroonde. Na verdere studies in Gent (1935), Bonn (1937-1938) en Leipzig (1939) werd hij in Leuven tot docent (1944) en vervolgens tot gewoon hoogleraar (1946) benoemd, met als hoofdopdracht Duitse taal- en letterkunde; een gedeelte van deze zware onderwijstaak namen vanaf 1959 O. Leys (taalkunde) en vanaf 1962 L. Verbeeck (literatuurstudie) over. In 1974 verkreeg Henri Draye het vervroegd emeritaat. Voor zijn vrienden kwam dit te vroeg, maar Henri Draye was consequent: met te veel aan de universiteit kon hij zich niet verenigen, inzonder-

heid met de (achteraf weinig succesvol gebleken) reorganisatie en departementalisatie van de academische structuren. Vooral de stelselmatige aftakeling van het Instituut voor Naamkunde heeft hem tijdens de weinige jaren dat hij van zijn emeritaat zou genieten uitermate veel pijn gedaan. Aan de Université Catholique de Louvain zou hij tot 1978 licentiecolleges over oude Duitse taal- en letterkunde blijven geven (1).

Zoals uit de bibliografie van Henri Draye blijkt (2), neemt het taalgrensonderzoek daarin een belangrijke plaats in. Dit onderzoek impliceert een grondige kennis van o.m. de plaatsnamen, de nederzettingsgeschiedenis, de archeologie en de historische aardrijkskunde. Op deze wetenschappen is hij zich dan ook gaan toeleppen. In 1935 volgt hij colleges in de vaderlandse oudheidkunde en de archeologie bij H. Van de Weerd aan de Rijksuniversiteit van Gent. In 1937 en 1938 studeert hij in Bonn, meer bepaald aan het „Institut für geschichtliche Landeskunde der Rheinlande”, waardoor hij vertrouwd wordt met de problematiek i.v.m. de nederzettingsgeschiedenis. De daarop volgende jaren is Henri Draye wetenschappelijk zeer bedrijvig en publiceert hij een aantal markante studies (3).

(1) Zijn oudstudenten en collega's aan de U.C.L. boden hem een feestbundel aan onder de titel : *Mélanges de linguistique et de littérature, offerts au Professeur Henri Draye à l'occasion de son éméritat*, édités par J. LEROT et R. KERN, Louvain, 1978.

(2) Zie voor een uitgebreide bio-bibliografie : K. ROELANDTS, Bij de zeventigste verjaardag van em. prof. H. Draye. *Naamkunde* 13 (1981), 1-22. — Met aanvulling van de bibliografie in *Naamkunde* 14 (1982), 168.

(3) Landelijke cultuurvormen en kolonisatiegeschiedenis, in : *Mededeelingen uitgegeven door de Vla. Top. Vereniging te Leuven* XV (1939), 69-92 en XVI (1940), 1-43. Ook verschenen als nr. VIII in de reeks *Toponymica. Bijdragen en Bouwstoffen uitgegeven door de Vla. Top. Vereniging te Leuven. Leuven-Brussel*, 1941.

De studie van de Vlaamsch-Waalse taalgrens in België, in : *Leuvense Bijdragen* XXXIII (1941), 61-112 en XXXIV (1942), 1-37. — Ook verschenen als nr. 1 in de reeks *Taalgrens en Koloni-*

Van 1945 tot 1955 doceert hij ook vaderlandse oudheidkunde, evenals Gallo-Romeinse en Frankische oudheidkunde aan het Leuvense Instituut voor Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis. Tot 1977 was hij ook voorzitter van de Nationale Commissie voor Archeologie. Henri Draye zag als één der eersten in dat naamkunde, inz. toponymie, zich uitstekend leent tot interdisciplinair onderzoek, waarvan de onderzoeksresultaten dan zeer revelerend kunnen zijn. Ook later zal hij blijven ijveren om een brug te slaan tussen de onomastiek en andere wetenschappen zoals archeologie, nederzettingsgeschiedenis en historische aardrijkskunde; anderen zijn hem hierin gevolgd. Toen het Instituut voor Naamkunde in 1973 het 50-jarig bestaan van het Instituut (eertijds Instituut voor Vlaamsche Toponymie) herdacht en een symposium organiseerde, was het dan ook niet verwonderlijk dat Henri Draye als thema „Naamkunde en Milieustudie” voorstelde (1).

Reeds in 1935 was Henri Draye medewerker van Prof. H. J. Van de Wijer op het Leuvense Instituut voor Naamkunde, dat toen nog Instituut voor Vlaamsche Toponymie heette. Met H. J. Van de Wijer (1937-1948), H. J. Van de Wijer en K. Roelandts (1949-1956) en K. Roelandts (1957-1965) verzorgde hij de bibliografische overzichten van de plaatsnamenstudie, die van 1928 tot 1956 jaarlijks in de *Handelingen* werden opgenomen. Nadat hij geruime tijd betrokken was bij de dagelijkse werking van het Instituut

satie. Uitg. door het Instituut voor Vla. Toponymie. Leuven-Brussel, 1942.

De gelijkmaking van de plaatsnamen (Ortsnamenausgleich), in : *Handelingen Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie* XV (1941), 357-394, XVI (1942), 43-63 en XVII (1943), 305-390. — Ook verschenen als nr. 2 in de reeks *Taalgrens en Kolonisatie. Leuven-Brussel, 1943.*

(1) De teksten van de op 29 en 30 september 1973 gehouden referaten zijn verschenen in *Naamkunde* 5 (1973).

voor Naamkunde en het jongere Internationaal Centrum voor Onomastiek, werd hij hiervan in 1968 directeur in opvolging van wijlen H. J. Van de Wijer. Dit instituut, tot einde 1975 nog in een ruim herenhuis in de Blijde-Inkomststraat ondergebracht, was zijn trots. En terecht! Het bezit een nationale en internationale bekendheid, mede en vooral dankzij Henri Draye, die daarbij met onnoemlijk vele personen, instanties en instituten in binnen- en buitenland de nodige contacten onderhield; in dit laatste opzicht alleen is Henri Draye onvervangbaar. De gedurende vijf decennia prachtig uitgebouwde bibliotheek, waar een naamkundige vrijwel alles vond wat hij zocht, zag hij met lede ogen verbrokkelen en zelfs teloorgaan.

Men kan stellen dat Henri Draye na 1945 de bezielende kracht en stimulator van het naamkundig onderzoek in Zuid-Nederland is geweest. In 1944 maakte hij de balans op van twintig jaar toponymisch onderzoek in Vlaanderen, maar hij beseftte dat er nog ontzettend veel te doen was en gaf de diverse richtingen aan voor verder onderzoek (1). Bij de viering van het 50-jarig bestaan van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie op 25 oktober 1976 hield Henri Draye een opmerkelijke toespraak (2), waarin hij niet alleen inging op de sinds 1926 bereikte verwezenlijkingen op toponymisch en anthroponymisch gebied in Zuid-Nederland, maar ook pleitte voor een zelfstandig Instituut voor Naamkunde. Tussen 1944 en 1976 verrichtte Henri Draye organisatorisch zoveel werk, dat er nog weinig tijd overbleef om zelf aan onderzoek te kun-

(1) Twintig jaar toponymisch onderzoek in Vlaanderen (met een kaart), in : *Feestbundel H. J. Van de Wijer* (uitg. H. Draye, Leuven, 1944, 2 dl.), I, 61-118.

(2) Huidige stand van het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de naamkunde. *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie* L (1976), 55-72.

nen doen. Wat dit laatste betreft had hij nog één grote wens, zoals hij me in 1970 enthousiast meedeelde : de afronding van een studie over de bebossing en ontbossing in Zuid-Nederland. Hiervoor had hij heel wat materiaal ingezameld, dat hij geregeld met zorg aanvulde. Het andere en de anderen gingen evenwel altijd voor! Ontelbaar alleen al zijn de artikels en manuscripten van zowel liefhebbers als studenten en collega's die hij met zorg doornam en waar nodig corrigeerde of van de nodige bedenkingen, resp. suggesties voorzag.

Henri Draye ging ook moderne technieken niet uit de weg. De onuitgegeven toponymische documentatie uit Nederlandstalig België, die sinds 1925 in disserataties en licentiaatsverhandelingen aan de universiteiten van Leuven, Brussel, Gent en Luik werd bijeengebracht, was zo omvangrijk en dus ook moeilijk te raadplegen geworden, dat Henri Draye in 1970 het initiatief nam om dit materiaal doór computerbewerking toegankelijker te maken. Daar ik in 1972-1973 als wetenschappelijk uitvoerder bij dit project betrokken was, kan ik getuigen dat Henri Draye bijzonder fier was op deze realisatie, waarvoor ook in het buitenland grote belangstelling en waardering was. Het was zijn wens om nadien ook het onuitgegeven anthroponymisch materiaal op dezelfde wijze te ontsluiten, maar de verstoorde rust op het Instituut voor Naamkunde heeft dit plan niet doen rijpen.

Gedurende vele jaren stond Henri Draye niet alleen in voor de dagelijkse werking van het Instituut voor Naamkunde en van het Internationaal Centrum voor Onomastiek, maar ook voor de redactie en de uitgave van het tijdschrift *Naamkunde* (tot 1968 *Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam*), de reeks *Onomastica Neerlandica* en het internationale tijdschrift *Onoma* (in 1950

opgericht). Niet enkel als naamkundige, maar ook als organisator had Henri Draye internationaal een zodanige bekendheid verworven, dat zijn verkiezing tot secretaris-generaal van het International Committee of Onomastic Sciences op het Tiende Onomastisch Congres dat in 1969 in Wenen gehouden werd geen verrassing was. Vanaf 1969 was hij verantwoordelijk voor de organisatie van de driejaarlijkse naamkundige congressen. Het laatste congres dat hij met brio voorzat, had in 1981 in Noord-Amerika plaats; voor het vijftiende congres in 1984 was het de beurt aan Leipzig, de stad waar hij in 1939 verbleef om er de colleges van Th. Frings en W. von Wartburg te volgen. De functie van secretaris-generaal van het I.C.O.S. leidde tot talrijke internationale contacten; daarenboven was Henri Draye een veel gevraagd gastspreker aan buitenlandse (vooral Duitse) universiteiten, op congressen en colloquia.

Henri Draye was in 1941 al corresponderend lid van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie; in 1965 werd hij titelvoerend lid ter vervanging van de grote naamkundige Jan Lindemans. Buiten zijn vele andere functies vermeld ik het lidmaatschap van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, het voorzitterschap van het curatorium van de Joost van den Vondelprijs van de Hamburgse stichting F.V.S. en de adviserende functie die hij van 1969 tot 1976 in de Commissie Filologie van het N.F.W.O. waarnam. Daarenboven was hij ook lid van talrijke regionale verenigingen; zo was hij een trouw deelnemer aan de jaarlijkse studiedagen van het Centrum voor Studie van Land en Volk van de Kempen en van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde (gesticht in 1975). De socialisering van de wetenschap, in casu de onomastiek, lag hem zeer nauw aan het hart.

Ondanks zijn drukke bezigheden had Henri Draye steeds tijd voor iedereen, net zo goed voor de geïnteresseerde leek als voor de vakspecialist. Hoevelen vonden de weg niet naar het Instituut voor Naamkunde! Als geen ander wist hij studenten en jonge onderzoekers te stimuleren, geregeld met belangstelling te informeren en te luisteren naar de stand van het onderzoek en opbouwende kritiek te leveren. Zijn belangstelling ging niet alleen naar de onderzoeker, ook naar de mens en zijn familie.

Meer dan tien jaar heb ik nauw met Henri Draye samengewerkt, waarvan zeven jaar (1970-1977) op het Instituut voor Naamkunde. Uit deze samenwerking is een hechte vriendschap gegroeid. Toen de dagelijkse contacten met het Instituut vanaf 1978 verminderden, bleven we met elkaar in contact. Vriend Draye belde me gewoonlijk op vrijdagavond op. Ons laatste lang gesprek, met plannen voor de nabije toekomst, had plaats op vrijdag 28 januari 1983.

Henri Draye achtte zichzelf helemaal niet belangrijk. Ten dienste staan was zijn regel, ook in zijn parochie en gemeente Herent.

J. MOLEMANS

